

der kunne udarbejdes en bestemmelse om bemyndigelse til ministeren til at foretage mindre ændringer, så vi ikke skal lave en lovændring, hver gang der kan tages nye områder ind.

Jeg synes, det er vigtigt at understrege, at lovforslaget har været til høring, og at der generelt har været stor tilfredshed med det rundt omkring. Der er dog to områder, man gerne ville have haft med, men hvor der er nogle hængepartier. Det ene er de dynamiske databaser, hvor der er både tekniske og juridiske problemer, som ikke er afklaret. Derfor kunne det medie ikke komme med, men det kan ske snart, og så står vi over for at måtte foretage en ændring.

Det andet område er film og radio- og tv-udsendelser, hvor der er et ophavsretligt problem, som ikke er afklaret, og det kunne vi ikke vente på, selv om vi har ventet siden 1927. Der var nemlig et ønske om at få ændringen nu, så vi må undlade disse ting, som meget hurtigt kan presse sig på og gøre en ændring af loven nødvendig.

Jeg har ikke mange flere kommentarer, blot lidt til hr. Rechendorffs og hr. Bertel Haarders bemærkninger om den økonomiske byrde for producenterne, der skal pligtaflevere: Det er vores vurdering, at den byrde må være overkommelig. Man skal aflevere to eksemplarer ét sted. Der var undervejs i processen en overvejelse om at pålægge producenterne at sende værkerne to forskellige steder hen, men pligten til at placere dem to steder påtager staten sig altså. Derfor tror jeg, det bliver en overkommelig opgave, og det var heller ikke et væsentligt argument i høringssvarene, at det skulle være noget, der væltede læsset for producenterne.

Jeg siger tak for tilsagnene om støtte, og jeg skal også tilsige Kulturudvalget alt muligt samarbejde i den videre proces frem mod den endelige vedtagelse af lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette

forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

14) Første behandling af lovforslag nr. L 166: Forslag til lov om ændring af lov om bygningsfredning og lov om planlægning. (Offentlighed i frednings- og bevaringsarbejdet og støtte til fredede og bevaringsværdige bygninger m.v.).

Af miljø- og energiministeren (Svend Auken). (Fremsat 19/2 97).

Sammen med denne sag foretoges:

15) Første behandling af lovforslag nr. L 167: Forslag til lov om regionale faglige kulturmiljøråd.

Af miljø- og energiministeren (Svend Auken). (Fremsat 19/2 97).

16) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 92:

Forslag til folketingsbeslutning om bevaring af bevaringsværdige bygninger.

Af Bent Hindrup Andersen (EL) og Keld Albrechtsen (EL). (Fremsat 29/1 97).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Miljø- og energiministeren (Svend Auken):

Jeg er overordentlig tilfreds med, at vi får debatten om Enhedslistens beslutningsforslag samtidig med drøftelsen af regeringens to lovforslag om kulturmiljøet. Alle tre forslag er nemlig båret af to fælles principper, to fælles holdninger.

Det første af disse principper er, at befolkningens indflydelse på bygningsfredningen og bygningsbevarelsen skal øges, og det andet princip er, at kommunernes indsats på bevaringsområdet skal styrkes. Selvfølgelig kan man altid diskutere, hvordan man kan fremme disse mål, og jeg peger naturligvis på de to lovforslag, regeringen har fremsat.

Enhedslistens beslutningsforslag vedrører tre lovområder, nemlig planloven, bygningsfred-

ningsloven og skatte- og afgiftslovgivningen. Regeringen mener ikke som Enhedslisten, at det er rigtigt at gøre det til en pligt for kommunerne ifølge planloven at udarbejde alternative lokalplanforslag eller afholde lokale folkeafstemninger, hvis et lokalplanforslag indebærer nedrivning. Kommunerne kan vælge at bruge en af disse muligheder, hvis de ønsker det, men det er regeringens opfattelse, at det fortsat skal være en frivillig sag. At der så er mange forskellige muligheder for at tilskynde kommunerne på dette område, er ikke nogen hemmelighed.

Jeg har principielt sympati for tanken om, at der skal være valgmuligheder, når vi taler om den lokale planlægning. Det gør den lokale debat bedre, og det styrker grundlaget for beslutningerne. Men til syvende og sidst er det nok klogt, at så meget som muligt hviler på tilskyndelse og incitamenter og ikke på pligt.

Hvad angår spørgsmålet om myndighedernes mulighed for at gribe ind over for bevaringsværdige bygninger, der forfalder, har jeg drøftet det med boligministeren, og han og jeg er enige om, at de gældende regler i bygge-lovens § 14 er tilstrækkelige. Men også det spørgsmål må vi have mulighed for at drøfte undervejs i udvalgsarbejdet.

Jeg har den samme opfattelse som Enhedslisten, nemlig at vi med kommuneatlæssene har et godt og indarbejdet værktøj, som sikrer de kommuner, der har fået udarbejdet et atlas, det bedst mulige grundlag for deres planlægning på bevaringsområdet. Alle de kommuneatlæs, vi har indtil nu, er udarbejdet på frivillig basis. Det princip ønsker regeringen ikke at opgive, men jeg vil gerne i forbindelse med udvalgsbehandlingen drøfte, om vi kan gøre atlasarbejdet endnu bedre. Mit udgangspunkt vil være, at der fagligt set kan være behov for at gennemføre yderligere 50-60 kommuneatlæs, og at disse i større grad end hidtil må og kan medfinansieres af kommunerne selv. Men jeg har ikke lagt mig fast på, hvor stor en andel af udgifterne kommunerne skal bære i fremtiden.

Jeg er også enig med Enhedslisten i, at vi skal undersøge, om det er muligt at udvide atlasarbejdet med en vurdering af det økologiske aspekt. Skov- og Naturstyrelsen er ved at afslutte et udredningsarbejde om dette spørgsmål, som jeg håber vil kunne udvide save-registreringerne med et økologisk aspekt.

Med de positive drøftelser her i Folketinget den 17. januar sidste år om regeringens kultur-miljøredegørelse som grundlag har jeg haft en

række drøftelser med boligministeren. Vi er enige om, at der først og fremmest skal sættes på at skabe grundlag for etablering af bevaringsfonde el.lign. i det forslag til byfornyelseslov, som boligministeren netop har fremsat. Hermed skabes der mulighed for, at en del af byfornyelsesmidlerne kan benyttes til de bevaringsværdige bygninger, hvis kommunerne ønsker det. På den måde kan vi ikke alene drage nytte af de erfaringer, vi har med de forsøg med byfonde, der allerede er gennemført i forskellige kommuner, men også af erfaringerne med den udvidede tilskudsordning, der var gældende i perioden fra 1993 til 1996.

For god ordens skyld skal jeg tilføje, at også det forslag om ændring af bygningsfredningsloven, vi drøfter, indebærer mulighed for at give støtte til sådanne lokale fonde. Men jeg vil ikke lægge skjul på, at mine forventninger er, at hovedparten af de økonomiske midler skal hentes i byfornyelsesmidlerne, og det synes jeg er en glimrende idé. Jeg synes i det hele taget, at vi set ud fra et bygningsbevaringssynspunkt skal være glade for, at vi har en boligminister her i Danmark, der er så positiv over for disse aspekter. Det er en mand, man aldrig går forgæves til, når det drejer sig om en god sag på miljøområdet, og her har vi virkelig en god sag.

Enhedslistens forslag om skattemæssige fradragsordninger m.v. vedrører ikke de lovfor-slag, regeringen har fremsat, men derimod skattelovgivning. Når vi har valgt ikke at foreslå ændringer af skattelovgivningen, skyldes det, at hovedparten af de skattemæssige fradragsordninger, der knytter sig til de fredede bygninger, er målrettet mod konkrete byggearbejder. Det princip er efter min opfattelse rigtigt, og det er der sådan set ikke nogen grund til ændre på. Dog synes jeg naturligvis, at vi skal overveje mulighederne for at give skattefrihed for økonomiske tilskud til bevaringsværdige bygninger på lige fod med tilskud til fredede bygninger, som tilfældet var efter den udvidede tilskudsordning, jeg omtalte før. En sådan ordning vil imidlertid kræve, at der kan foretages en klar afgrænsning af begrebet »bevaringsværdige bygninger«.

Når jeg trods dette princip alligevel ikke, som Enhedslisten ønsker, vil inddrage den ejendomsskattefritagelse, som ejere af fredede bygninger kan opnå, hvis de har underskrevet en bevaringsdeklaration, skyldes det, som også det tværministerielle embedsmandsudvalg – det såkaldte Ole Christiansen-udvalg – påpeger, at

ordningen om ejendomsskattefritagelse er en slags betaling for de mindre udnyttelsesmuligheder, fredningen medfører. Jeg mener ikke, det vil være særlig hensigtsmæssigt at ændre denne ordning på nuværende tidspunkt.

Så vidt jeg kan se, ligger mit eget forslag om oprettelse af regionale faglige kulturmiljøråd, som er uafhængige af myndighederne, meget tæt på Enhedslistens forslag. Jeg mener dog ikke, at rådene skal være egentlige ankeinstanser. De gældende ankesystemer er efter min opfattelse gode nok, og det vil sige, at retlige spørgsmål om kommunernes planlægning på bevaringsområdet kan indbringes for Naturklagenævnet, og at Skov- og Naturstyrelsens afgørelser om bygningsfredning kan påklages til ministeren.

Jeg er heller ikke helt enig med Enhedslisten i, at vi skal genindføre de B-fredninger, der blev afskaffet i 1979. Det må være rigtigt, at arbejdsdelingen mellem de fredede og de bevaringsværdige bygninger stadig væk er så klar, som den er i dag, nemlig at staten har ansvaret for nationalt værdifulde fredede bygninger, mens kommunerne har ansvaret for de bevaringsværdige bygninger. Indførte man en B-fredning, ville det i realiteten blive en mellemting mellem disse to kategorier, og det er jeg bange for ville sløre billedet.

Men selv om der på nogle punkter er forskel på de midler, henholdsvis Enhedslisten og regeringen anviser, ønsker jeg endnu en gang at understrege, at vi er enige om de overordnede formål, og at jeg mener, at der er basis for en konstruktiv drøftelse undervejs i udvalgsarbejdet. Der derfor grundlag for et godt udvalgsarbejde.

Jeg skal afslutte med at takke forslagsstillerne for det initiativ, som beslutningsforslaget er udtryk for, og i øvrigt udtrykke glæde over det gode arbejde, der er blevet udført ved udarbejdelsen af de to forslag, som vi også skal behandle under dette punkt.

Op på regeringens vegne kan jeg kun sige, at jeg glæder mig til at høre ordførernes indlæg og ser frem til, at vi får et godt udvalgsarbejde, og at jeg håber, at det må lykkes for os at finde bred tilslutning til den styrkelse af bevaringsindsatsen, der ligger i disse forslag.

Lis Greibe (S):

Lad mig først beklage, at min stemme er lidt sæsonangrebet, men det går vel.

Heldigvis er der større og større forståelse for, at vi har en stor forpligtelse til at sørge for at tage vare på de ting, som vi skal videregive til de kommende generationer. Dette gælder ikke mindst på miljøområdet, hvor vi ikke skal drive rovdrift på vore ressourcer eller øve ubodelig skade på naturområder, landskaber eller karakteristiske kulturområder.

Det handler i den sammenhæng også om udvikling af vore bymiljøer, om bevaring af de historiske bygninger, om sikring af de danske fortidsminder og om, hvordan man skal afveje de mange, ofte modstridende, hensyn og interesser omkring det danske kulturlandskab.

Når vi taler om bygninger og bymiljøer, bør vi i allerhøjeste grad være meget opmærksomme på, at smukke, karakteristiske og gedigne bygninger og miljøer ikke forsvinder for steds for blot at give plads til nyt, der måske nok er mere rationelt, men som rent arkitektonisk er ligegyldigt eller bomber en smuk helhed i stykker.

Op ansvaret for at forhindre vandalisme på dette område er ikke kun en opgave for politikerne og de offentlige myndigheder, men sandelig også for den enkelte borger.

Mange gode kræfter engagerer sig heldigvis i disse sager. Lokale bevaringsforeninger, lokalhistoriske foreninger, naturfredningsforeninger og mere uformelle grupper kæmper en brav kamp og bevidstgør dermed borgerne og de lokale politikere om, hvilke uoprettelige indgreb der kan være ved at ske. Men det er også nødvendigt, at lovgivningen fastholder en overordnet politik på området.

Miljøministeren fremkom den 22. november 1995 med en redegørelse om kulturmiljøet, og Folketinget behandlede den 17. januar 1996 denne redegørelse. Der blev hermed lagt op til videre debat om emnet, og et tværministerielt embedsmandsudvalg udarbejdede på baggrund af denne debat en rapport om fredede og bevaringsværdige bygninger.

Hele denne givtige proces har udløst de to lovforslag, vi behandler i dag, og lovforslagene lægger godt op til de tre ledetråde, der var i ministerens redegørelse: Kulturmiljøet skal indgå med større vægt i den fremtidige miljøpolitik, befolkningens indflydelse skal udbygges, og kvaliteten i kulturmiljøarbejdet skal sikres i en balance mellem benyttelse og beskyttelse.

Ud over at få moderniseret den efterhånden bedagede bygningsfredningslov får vi med L 166 og L 167 styrket arbejdet med de beva-

ringsværdige bygninger og sikret en øget offentlig inddragelse i frednings- og bevaringsarbejdet.

Den første bygningsfredningslov blev gennemført i 1918, og vi er i Danmark meget bevidste om, at gamle bygninger skal bevares, for de flotte bindingsværksbygninger med stråtag og de gamle kirker og slotte er ud over at være en national kulturarv også turistmagneter, og desuden om, at blot det er gammelt, er det også bevaringsværdigt, har måske en gang imellem tippet over.

Vi har nemlig ikke altid været tilstrækkelig opmærksomme på, at også bygninger, der ikke har så mange år på bagen, i virkeligheden kan give en utrolig spændende historiebeskrivelse for eftertiden eller være arkitektoniske perler, der set i et større tidsperspektiv ikke må gå tabt.

Arkitektur er modebetonet, og bygninger bliver ofte brutalt revet ned, fordi trenden nu er en anden, og først 30-40 år senere erkender man så, at de indeholdt en stor arkitektonisk kvalitet, som en nymodens bygning ikke kan erstatte. Og gamle, spændende bykerner har måttet vige for vejanlæg og elementbyggeri, der i dag nærmest kan betegnes som betonslum. Her burde man ofte i stedet have bevaret og renoveret det gamle, også selv om det var under 100 år gammelt.

Vi er i dag heldigvis mere bevidste om, at det ikke kun er de gamle prestigebygninger, der på længere sigt kan have interesse. F.eks. vil 80 år gamle arbejderboliger i forbindelse med større fabriksanlæg absolut være spændende at bevare for eftertiden, fordi de fortæller historier om, hvordan den menige borger boede og levede. Kongeslotte og herregårde var jo for fåtallet.

Udviklingen og dermed også ændringen af bygningerne går hurtigt i dag, og vi kan derfor ikke vente 100 år med at tage stilling til, om en bygning skal fredes, for så er den sandsynligvis allerede jævnet med jorden, og nyt er skudt op.

Ganske vist indeholdt den gamle lov en undtagelsesmulighed fra 100-års-reglen, og i praksis er 20 pct. af de bygninger, der er blevet fredet i de sidste 10 år, yngre, men dette er et udtryk for en tendens, som ikke blot skal animeres af private initiativer, men også bør indgå i en generel vurdering, når man taler bygningskultur.

Regeringens forslag om nedsættelse af alderskriteriet fra 100 til 50 år sikrer, at vor tids bedste bygninger ikke går tabt, og giver samtidig en reel mulighed for at vurdere, om en bygning repræsenterer blivende arkitektoniske og kul-

turhistoriske værdier. Socialdemokratiet mener derfor, at det er godt, at alderskriteriet nu bliver nedsat.

Ud over ændringen af fredningsloven medtages i L 166 nye initiativer vedrørende bevaringsværdige bygninger. Dem er der ca. 300.000 af, mens der er ca. 9.000 fredede. Og den formelle definition af begrebet bevaringsværdige bygninger er et af de meget store fremskridt i ændringslovforslaget, for det er hermed lykkedes at give begrebet bevaringsværdigt et juridisk og økonomisk indhold, hvori der lægges op til, at mange ikkefredede, men værdifulde bygninger ikke går tabt.

Den juridiske definition opnås ved placeringen af bevaringsværdige huse i kommuneplanerne, de bevarende lokalplaner eller byvedtægterne, suppleret med reglerne om en offentlighedsfase. Og den økonomiske støtte dækker bl.a. afholdelse af udgifter til udarbejdelse af handlingsplaner, tilskud i form af statslige forbedringstilskud og hjælp fra lokalstyrede byfonde.

Mange kommuner har fået udarbejdet kommuneatlas og har dermed fået registreret, hvilke bygninger der kan betragtes som bevaringsværdige, og L 166 sikrer nu, at disse ikke kan nedrives, før kommunen har givet borgerne mulighed for at gøre indsigelse.

Hermed styrkes det lokale engagement og den folkelige indflydelse, hvilket vi i Socialdemokratiet ser på med stor tilfredshed.

I lovforslaget lægges der ligeledes op til, at en landsdækkende organisation kan blive medspiller og dermed få omsat sin ekspertise og sit engagement til gavn for kulturmiljøet.

Det er fortsat frivilligt for kommunerne, om de vil indgå i et frugtbart samarbejde i forbindelse med udarbejdelsen af kommuneatlas, men kommunerne har hidtil været meget glade for det værktøj, de dermed fik i hænde, og jeg tror bestemt ikke, at denne interesse vil svækkes, tværtimod.

På enkelte områder kunne man måske godt ønske sig en styrkelse af loven. Granadakonventionen indeholdt f.eks. tanker om nødvendigheden af at kunne frede grupper af bygninger, bygninger med nærmeste omgivelser og bygningsmiljøer, f.eks. dele af en landsby, som et homogent og kulturhistorisk bymiljø.

Når dette ikke er inddraget, skyldes det måske den klassiske danske skelnen mellem den statslige og den kommunale bevaringsopgave.

En udnyttelse af ministerens mulighed for at kræve, at en kommune udarbejder en bevarende lokalplan for et særligt miljø kan afhjælpe problemet, men en indføjeelse i loven kan på længere sigt være en nødvendig styrkelse.

Nogle har kritiseret, at lovforslaget giver ministeren ret til at ophæve en fredning, når fredningsværdien er gået tabt eller ikke længere kan opretholdes, og denne mulighed må naturligvis ikke udløse, at misligholdelse og vanrøgt af en fredet ejendom kan fremprovokere et nedrivningsønske fra ejeren. Men omvendt er en løbende vurdering af, om de fredede bygninger fortsat repræsenterer væsentlige arkitektoniske og kulturelle værdier, nødvendig.

I sin betænkning fra 1990 fremkommer Bygningskulturudvalget med et lignende forslag om en løbende vurdering af fredede bygninger, og jeg føler mig overbevist om, at en sådan vurdering vil blive foretaget med alle tænkelige hensyn til den overordnede målsætning i loven.

Kultur og miljø handler ikke blot om bygninger, men også om landskabelige fortidsminder som f.eks. gravhøje, ruiner, gamle parkanlæg, bopladser og gamle skove, og for at sikre en kvalitativ udvælgelse af de bevaringsværdige kulturmiljøer er det nødvendigt at styrke de faglige synspunkter.

Derfor hilser vi i Socialdemokratiet L 167, forslag til lov om regionale faglige kulturråd, meget velkomment, for de lokale museumsråd får nu mulighed for at samle en gruppe fagfolk, hos hvem de kan søge vejledning inden for områder, som ikke traditionelt hører under museerne, og når bevaringsarbejdet således gøres bredere, må den faglige ekspertise tilsvarende udvides.

Sideløbende med denne faglige ekspertise er det bydende nødvendigt at udpege medlemmer af rådene, der har et godt lokalkendskab, for de vil have de bedste forudsætninger for at beskrive tilstanden i området og for at kunne koordinere de forskellige initiativer.

Socialdemokratiet støtter lovforslag nr. L 167 med den forhåbning, at det blandt andet på grund af muligheden for økonomisk støtte til arbejdet kan motivere til oprettelse af kulturmiljøråd med en sammensætning, der er afpasset til rådgivning om kulturmiljøet og til gavn for beslutningsprocesserne.

Om beslutningsforslag nr. B 92, stillet af Enhedslisten, mener vi i Socialdemokratiet, at vedtagelsen af L 166 og L 167 netop tilgodeser alle de gode ideer og tanker, som såvel Byg-

ningskulturudvalget og embedsmandsudvalget som Folketingets partier og høringssvar fra interessegrupper har fremlagt under processen. Og B 92 er spækket med ord som »skal pålægges«, »foretage indgreb«, »gøres obligatorisk«, »skal gøres« og »skal etableres«.

Intentionerne i Enhedslistens forslag er ikke utiltalende, og i Socialdemokratiet ser vi da også gerne bevaring af bygninger styrket, men vi mener, at denne holdning netop er, hvad L 166 og L 167 afspejler, ligesom samarbejde og borgerindflydelse bliver styrket. Derudover tilslutter vi os ministerens kommentarer til B 92.

Socialdemokratiet mener ikke, at der efter den lange og grundige proces, der ligger bag dagens to lovforslag, er basis for at komme med nye tiltag og ideer, og vi støtter derfor ikke B 92, men vi støtter L 166 og L 167, og vi vil medvirke til et godt udvalgsarbejde.

Bodil Thrane (V):

I forlængelse af redegørelsesdebatten fra sidste år er det meget udmærket, at der igen sættes fokus på kulturmiljøområdet, for de fredede og de bevaringsværdige bygninger er en meget vigtig bestanddel af Danmarks historiske natur- og kulturarv, og jeg tror, at langt de fleste af os har et ønske om, at alle disse bygninger bevares for eftertiden.

Når man læser lovforslagets tekst, er det helt tydeligt, at det er et område, der igennem en årrække har haft bevågenhed både på det nationale og nu også på den internationale scene.

Der har således været foretaget forskellige lovvedtagelser til såvel fremme som bevaring af vore kulturbygninger og -miljøer, og de 56 kommuneatlaser, hvor registrering af såvel enkeltbygninger som hele bydele er præciseret, er et af de positive elementer.

Det er også værd at nævne, at kommunale og lokale byfonde er blevet en realitet flere steder, hvor både de æstetiske og de kvalitetsmæssige krav er gået op i en højere enhed.

Når vi så i dag står med to lovforslag fra miljøministeren som en opfølgning på kulturredegørelsen fra sidste samling, er det ganske interessant, at ministeren for det første nævner, at hovedformålet med lovforslagene er at sikre en øget offentlig inddragelse i både frednings- og bevaringsarbejdet, for det andet, at det handler om at styrke de bevaringsværdige bygninger, og for det tredje, at vi skal have moderniseret loven, og at ministeren samtidig understreger, at det statslige ansvar for fredning og det kom-

munale ansvar for bevaring fortsat er en rigtig og vigtig arbejdsdeling.

Til det vil jeg sige, at det er meget smukke ord om i højere grad at inddrage både det offentlige og foreninger og interesseorganisationer i bygningsfredningssager og i sager om nedrivning af bevaringsværdige ejendomme, for som jeg ser det, kan det kun være fint, hvis det er i overensstemmelse med ønskerne hos ejerne af de givne ejendomme, men så vidt jeg kan se, er ejerne ikke nævnt i lovforslaget.

Og når ministeren i lovforslag nr. L 166 taler om, at lovforslaget indeholder en styrkelse af det offentlige mulighed for f.eks. at få indflydelse på en eventuel nedrivning af en bevaringsværdig bygning, savner jeg altså fuldstændig et par ord om, hvad man i den givne situation har tænkt sig at gøre for ejeren. Og er det i dette lovforslag sådan, som det er i mange andre lovforslag: at ministeren ønsker at foretage en rådgighedsindskrænkning af den frie ejendomsret uden kompensation, må jeg sige, at her er Venstre altså ikke med.

Har regeringen tænkt på, hvad det økonomisk kan betyde for en ejer, at hans ejendom får pålagt en klausul om forbud mod nedrivning, endda med krav om vedligeholdelse af ejendommen? Og hvis de procedurer, som vi i dag kender fra diverse fredningssager, gennem denne lov skal overføres til procedurerne for behandling af bevaringsværdige bygninger, taler vi jo om år. Tænk på, hvad det både fysisk og psykisk kan betyde for en ejer!

Vi mener ikke, det er rimeligt, og derfor er det Venstres opfattelse, at når man i samfundets interesse beslutter, at vores kulturarv og kulturmiljø skal bevares for eftertiden, og ønsker, at offentligheden skal have større indflydelse på udviklingen, må man finde midler til at kompensere.

Men når der i lovforslaget tales om at styrke kommunernes mulighed for at registrere de bevaringsværdige ejendomme og miljøer, finder vi, at det er en god mulighed for at minde kommunerne om at sætte fokus på værdierne i det lokale område, og det synes vi er positivt, for det er en kendt sag, at de steder, hvor man har gjort brug af kommuneatlas, har man fået øjnene op for nogle helheder, som man måske ikke har tænkt på før, og hvad jeg synes er vigtigere, er, at man har fået de mennesker, der bor ude omkring, gjort interesserede i selv at finde f.eks. renoverings- og skiltningsløsninger, der er indgået i en helhed til efterfølgende stor æstetisk nydelse for alle.

Så selv om kommunerne fremover skal betale en større andel til den registrering, som heldigvis fortsat er frivillig, stemmer det overens med Venstres holdning.

Men det spørgsmål, der må rejse sig i den forbindelse, er, om den kommende vejledning til kommunerne om udarbejdelse af lokalplaner vil betyde urimelige pålæg til private ejere, for vi er meget optaget af den lokale frihed til selvbestemmelse uden et veto fra ministeren, og det er naturligvis noget, vi vil dyrke under udvalgsarbejdet, for ministeren siger jo selv i lovforslaget, at der tages udgangspunkt i den arbejdsdeling mellem statens ansvar for fredning og kommunernes ansvar for bevaring, som vi kender.

Vi har jo i Danmark mange fredede ejendomme og heldigvis for det, men vi er samtidig blevet gjort bekendt med, at der er et efterslæb i 1,7 milliarder kroners-klassen for landets fredede ejendomme, og det er alene, når vi taler om det ydre, og det er uanset, at alle vores fredede ejendomme er i en bedre stand end de bevaringsværdige – det er tal, vi kender fra begge de rapporter, vi er kommet i besiddelse af – og når vi så nu står med et lovforslag, som samtidig sætter fokus på de bevaringsværdige ejendomme, som har et endnu større efterslæb med hensyn til at sikre den standard eller den bevaringsværdighed, vi ønsker, så er spørgsmålet jo, om ikke det egentlige problem er, at det for begge kategoriers vedkommende handler om at få adgang til flere ressourcer.

Vi er jo fra Venstres side absolut ikke kendt for at smide med pengene, og derfor finder vi også, at de gældende regler for fredede ejendomme er rimelige, når der er tale om vedligeholdelse, og man kunne måske overveje at finde en model af samme karakter for de bevaringsværdige bygninger og så for begge kategoriers vedkommende i højere grad gøre brug af den model om rentefrie lån til renovering, der ligger i boligministerens byfornyelseslov.

I øvrigt finder vi, at de frivillige fonde, som er kendt fra f.eks. Holbæk og Horsens, er glimrende incitamenter til lokale tiltag.

Jeg skal slutte med at nævne, at ideen med at samle de midler, der måtte være til rådighed, synes vi er god, også selv om vi måske ikke er så optaget af at lade Skov- og Naturstyrelsen stå for forvaltningen.

Så umiddelbart vil jeg sige, at vi meget gerne så Bygningsfredningsfonden bevaret som en uvildig institution – vel vidende, at statsrevisorerne har gjort indsigelse imod den form for

regnskabsføring, den har leveret. Men det vil vi gerne arbejde med i udvalget for at se, hvad vi kan finde ud af. Så på det område vil Venstre naturligvis som altid arbejde positivt i udvalget.

For så vidt angår lovforslag nr. L 167, må jeg sige, at det mest positive, jeg kan finde på at sige om det lovforslag, er, at der er en vis frivillighed i det, for i øvrigt er det for mig at se udtryk for mere bureaukrati og ikke nødvendigvis en betingelse for at få nogle bedre vilkår for vore fredede og bevaringsværdige bygninger.

Endelig skal jeg sige om Enhedslistens beslutningsforslag på det samme område, at det kan Venstre ikke støtte, for vi synes, det er forfærdelig bureaukratisk, vi synes, det er et indgreb i den kommunale selvbestemmelsesret, og vi synes, det i endnu højere grad end miljø- og energiministerens lovforslag handler om at give borgerne mere indflydelse på bekostning af den enkelte lodsejer, og det kan vi under ingen omstændigheder støtte.

Anden næstformand (Henning Grove):

Jeg kan oplyse, at Sundhedsudvalgets tillægsbetænkning over lovforslag nr. L 196 nu er under omdeling, og at tredjebehandlingen vil finde sted umiddelbart efter, at vi er færdige med denne førstebehandling, for jeg tror, der er mange rundt i huset, der gerne vil have den besked.

Eva Møller (KF):

Da Den Konservative folketingsgruppes ordfører, hr. Niels Jørgen Langkilde, ikke kan være til stede, skal jeg på hans vegne fremføre følgende:

Vi behandler i dag tre forslag om fredede og bevaringsværdige bygninger, og efter den store debat, vi havde den 17. januar 1996, har Det Konservative Folkeparti set frem til denne dag.

Desværre lever regeringens lovforslag ikke helt op til Det Konservative Folkepartis forventninger, men regeringen er jo heller ikke konservativ. Så vi er klar til at forhandle om regeringens to lovforslag og søge at få en række forbedringer gennemført.

Intentionerne bag lovforslagene har regeringen i bemærkningerne til forslagene resumeret i tre pinde.

Den første intention er, at »kulturmiljøet skal indgå med større vægt i den fremtidige miljøpolitik og i grundlaget for myndighedernes beslutninger«.

Det Konservative Folkeparti er enig i denne betragtning, og eksemplet med vore gamle vandmøller er godt valgt, for her lykkedes det jo

i et bredt samarbejde at afveje kulturinteresserne mod miljøinteresserne.

Regeringens anden intention er, at »befolkningens indflydelse på miljøområdet skal udbygges«.

Også dette synspunkt er i bund og grund konservativt og desuden i overensstemmelse med tankegangen fra Rio, den såkaldte Agenda 21-tankegang.

Myndighederne kan ikke redde vore gamle bygninger, hverken de fredede eller de bevaringsværdige; det er først og fremmest ejerne, der kan det. Men det offentlige kan ved en række initiativer hjælpe ejerne med at overkomme den meget tunge økonomiske opgave. Og enkelte erhverv har så tunge økonomiske vilkår, at deres huse er specielt udsatte. Undersøgelser har vist, at landbruget er blandt disse erhverv. Og benytterne af de fredede og bevaringsværdige bygninger har også et ansvar og vil i mange tilfælde kunne medvirke aktivt til at værne om disse nationale værdier.

Men Det Konservative Folkeparti kan være noget bekymret over elementerne i en strategi, hvor balancen mellem ejerne og ejendomsretten på den ene side og den interesserede offentlighed på den anden side forrykkes til ugunst for ejerne, og det må vi se grundigt på i udvalget, for ganske mange i Folketinget er optaget af at beskytte ejendomsretten.

Et bidrag til en løsning kunne være at gøre det lettere for ejerne at have de fredede og bevaringsværdige bygninger, og her kunne Det Konservative Folkeparti ønske en række specielle støtteordninger og en lettelse af det seje forløb, som større restaureringsprojekter ofte er.

Den tredje hovedlinje for regeringen er, at »kvaliteten i kulturmiljøarbejdet skal sikres i en balance mellem benyttelse og beskyttelse«.

Selv om formuleringen er lidt kluntet, er Det Konservative Folkeparti også enig i denne grundlæggende betragtning, og vi udtrykker ofte noget af det samme med ordene »benyttelse er den bedste form for beskyttelse«.

Drejer det sig om boliger, skal de naturligvis bruges som boliger, men på grund af en helt umulig økonomi er det desværre i en lang række tilfælde umuligt, og det bør vi kunne bedre på gennem dette lovforslag og de af boligministeren fremsatte forslag om byfornyelse, for det har regeringen koordineret på smukkeste vis, og derfor vil Det Konservative Folkeparti også se disse forslag i sammenhæng.

Og for gamle produktionsbygninger er en relevant udnyttelse ligeledes en væsentlig beskyttelse.

Så har jeg en række konkrete kommentarer til lovforslag nr. L 166, forslag til lov om ændring af lov om bygningsfredning og lov om planlægning:

Det Konservative Folkeparti kan tilslutte sig, at de 100 år ændres til 50 år, for det er jo realiteten i dag.

Det Konservative Folkeparti kan også tilslutte sig forslaget om, at det skal gøres lettere at ophæve en fredning, for umiddelbart synes udformningen af § 34 at sikre, at der ikke hermed åbnes for, at man kan få en nedrivningstilladelse, blot man ikke vedligeholder en bygning. Det må aldrig kunne betale sig at svigte ansvaret for de væsentlige elementer i vor kultur.

Derimod virker den ordning, som foreslås med hensyn til nedrivning af bygninger, nok noget bureaukratisk. Og kunne regeringen komme med en række klare muligheder for at genbruge bygninger i det åbne land, ville det være et godt sødemiddel, for disse bygninger repræsenterer ikke helt ubetydelige værdier.

Men Det Konservative Folkepartis skepsis er betydelig over for, at man vil fremme oprettelse af en landsdækkende forening på området, for det første, to danskere gør, når de er utilfredse eller ønsker noget nyt, er jo selv at danne en forening, og det var i de tidligere kommunistiske lande i Østeuropa, at staten dannede foreninger. Desuden skal man være opmærksom på, at der allerede er en række foreninger, der virker på dette område. Der er således ingen mening i at fare hurtigt frem her.

Det Konservative Folkeparti er også meget tøvende over for forslaget om at nedlægge Statens Bygningsfredningsfond, og de mange henvendelser udefra gør, at vi må drøfte det meget indgående i udvalget.

Frygten skyldes nok, at man på den måde knæsætter nogle enkelte personers faglige synspunkter så meget, at det vil kunne give problemer for ejere, benyttere og kommuner med andre faglige holdninger.

Det Konservative Folkeparti frygter også, at det er et smukt skjult spareforslag, der er lagt klar her, men ministeren kan forhåbentlig tilbagevise denne skumle anelse.

Og som ministeren påpeger i fremsættelsen, bør en styrkelse af det gode håndværk gennem

en central placering af Raadvads-Centeret indgå i udvalgsbehandlingen.

Om lovforslag nr. L 167, forslag til lov om regionale faglige kulturmiljøråd, vil jeg sige, at det ikke virker som et forslag, der er det helt store behov for. Man vil jo kunne gøre det samme uden at vedtage den lov, således som det allerede er sket på Fyn, og vi skal passe på ikke at fylde vore lovsamlinger med ting, som folk faktisk allerede må, for vi skal jo ikke konkurrere med tilbudskatalogerne.

Derudover noterer vi, at det kommer til at koste 1½ mio. kr. og et halvt årsværk i ministeriet, og vi må have undersøgt, om vi kan få mere og bedre bygningsbevaring på en anden måde for de samme penge.

Umiddelbart undrer det også, at Byfo ikke skal udpege en repræsentant, når så mange andre skal. Og rådets rådgivningsområde synes at være noget løst. Når midlerne er så sparsomme, skal man nok passe på ikke at smøre alt for tyndt på en masse steder.

Ministeren gør det frivilligt at nedsætte rådene, og det finder vi tiltalende. Men ministeren bedes oplyse, hvorfor han er endt med regionale råd. Kan færre råd ikke gøre et lige så godt stykke arbejde?

Enhedslistens beslutningsforslag kan Det Konservative Folkeparti ikke tiltræde, for fjernelsen af de skattemæssige fordele er der bestemt ikke behov for, og pligten til at nedsætte en række råd er Det Konservative Folkeparti imod, og ideen om lokale folkeafstemninger om private bygninger er ligeledes blandt de uspiselige elementer.

Sammenfattende vil jeg sige tak til ministeren for udspillet og tak, fordi det er koordineret med boligministeren.

Det Konservative Folkeparti er indstillet på en positiv forhandling om lovforslagene, og hvis vi kan få en række forbedringer med, vil vi kunne stemme for dem ved tredjebehandlingen.

Anni Svanholt (SF):

SF har altid været meget optaget af at sikre de kulturhistoriske værdier, herunder de bevaringsværdige og fredningsværdige bygninger, og det var netop baggrunden for, at SF tog initiativ til en forespørgselsdebat i 1986.

Det er længe siden, men i forbindelse med den debat lykkedes det SF at få vedtaget en dagsorden med et bredt flertal, men da dagsordenen skulle virkeliggøres, svigtede de politiske partier, idet den daværende miljøminister, Chri-

stian Christensen, fremsatte to lovforslag til opfølgning af dagsordenen, men måtte trække dem tilbage.

Senere, nemlig i samlingen 1988-1989, genfremsatte SF forslagene, men de blev heller ikke vedtaget. Det var forslag om bevaringsplanlægning, kommuneplanlægning og registrering af bygninger med henblik på bevaring og bygningsfredning. Og siden kom der to betænkninger, uden at der blev taget nogen politiske initiativer af betydning på området.

Folketinget havde så en redegørelsesdebat den 17. januar 1996. Regeringens redegørelse afspejlede bl.a. de problemstillinger, som kunne være afklaret gennem vedtagelsen af forslag, som SF stillede allerede i 1988. Sådan er forhistorien.

Men nu sker der da heldigvis noget. Miljø- og energiministeren fortjener i dag ros for sin hurtighed med hensyn til opfølgningen på redegørelsesdebatten set i lyset af den langsommelighed, der har præget tidligere regeringer. Vi kan samtidig i SF glæde os over den lydhørhed, der har været over for de forslag og synspunkter, som SF tidligere har fremsat og senest i forbindelse med redegørelsesdebatten den 17. januar 1996.

Vi synes, at regeringens forslag, der er til behandling i dag, er et stort skridt fremad. Hovedformålet med lovforslagene om at sikre en øget offentlig inddragelse i bygningsfrednings- og bevaringsarbejdet er vi naturligvis helt enige i. Der er heller ingen tvivl om, at disse love vil kunne sikre mange værdifulde bygninger og bymiljøer og forhindre mange nedrivningssager i lighed med dem, der har været i de seneste år, hvor bevaringsværdige bygninger er blevet revet ned over hals og hoved, fordi byggespekulanter har kunnet se en fordel heri. Der vil med denne lovgivning blive givet nogle gode redskaber.

Der er endvidere en meget positiv tilkendegivelse i bemærkningerne om, at regeringen agter at fremsætte forslag til en ny byfornyelseslov, som vil indebære, at der skabes mulighed for, at de kommuner, der ønsker det, kan etablere lokale bygningsforbedringspuljer, som skal finansieres med en tredjedel fra staten, en tredjedel fra kommunen og en tredjedel fra private midler.

Der er altså mange gode ting i de fremsatte forslag. Vi mener imidlertid, at forslagene på enkelte områder godt kunne blive bedre, og jeg vil hermed komme med nogle bemærkninger til de enkelte emner.

I SF kan vi tilslutte os forslaget om at give en landsdækkende forening på det bygningskulturelle område ret til at få forelagt forslag til fredning af bygninger for Det Særlige Bygningssyn. Det er sådan set i stil med det, vi kender fra Naturfredningsforeningens muligheder for at rejse fredningssager, og det mener vi har stor værdi.

Dernæst er der forslaget om, at bygningsbevaringsspørgsmål skal inddrages i kommune- og lokalplanlægning, så der udpeges bevaringsværdige bygninger. En forudsætning for, at det kan ske, er imidlertid, at der foretages en kortlægning og registrering af frednings- og bevaringsværdige bygninger. Det gode arbejde med kommuneatlas skal fortsætte, og vi mener, det bør være obligatorisk.

Vi er også enige i, at hovedreglen om, at bygninger skal være 100 år, før de fredes, skal ændres til 50 år. Det er også, som det nu er foreslået, fornuftigt at sammenlægge statens økonomiske støttemidler, så man kan få et overblik og kanalisere midlerne derhen, hvor man kan få mest fredning og bevaring for pengene.

Støtte til lokale bevaringsfonde, puljer og lignende mener vi er nødvendig. Det er det lokale arbejde, der skal give næring og kraft, så der kan ske en opprioritering af hele dette område.

Og så nogle bemærkninger til forslaget til lov om regionale faglige kulturmiljøråd, som vi synes er godt. Formålet med at styrke den regionale og lokale indsats for bevaring og udvikling af kulturmiljøet er vi helt enige i. Men skal det være museumsrådene, der skal bestemme, om der skal være et kulturmiljøråd? Det mener vi nu ikke. Et kulturmiljøråd skal efter SF's opfattelse nedsættes i hvert amt, og der skal afsættes penge til disse råd, for det ville være så værdifuldt for det lokale arbejde at have et sådant råd.

Nogle enkelte bemærkninger vedrørende sammensætningen: Også her skal der være en lokal forankring. Det er derfor SF's opfattelse, at amtsrådene skal udpege medlemmer til de regionale kulturmiljøråd, naturligvis under skyldig hensyntagen til, at et sådant råd også besidder den nødvendige faglige indsigt.

Jeg vil gerne rejse et enkelt spørgsmål til overvejelse, og det er spørgsmålet, om miljø- og energiministeren fortsat skal være sidste ankeinstans i fredningssager. Vi har også i denne samling behandlet lovgivning, hvor ankesystemet er ændret, så ministeren er kommet ud af lovgivningen og Naturklagenævnet er kommet

ind. Jeg mener, at det er en overvejelse værd at se på også dette område.

Og så vedrørende Enhedslistens beslutningsforslag nr. B 92. En del af forslagene er der efter vores opfattelse allerede taget højde for i regeringens forslag, men vi vil gerne se positivt på nogle af forslagene under udvalgsbehandlingen. Jeg mener med det, jeg har givet udtryk for her, at der på nogle enkeltdele er en sammenfaldende opfattelse, som vi gerne vil se nærmere på.

I øvrigt vil vi meget gerne under udvalgsbehandlingen gå positivt ind i en konkret drøftelse og se på de enkelte dele, som jeg her har gjort rede for.

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Lad mig med det samme fastslå, at kultur- og miljøområdet for Det Radikale Venstre er et vigtigt indsatsområde. Det er vigtigt af hensyn til udviklingen af vores identitetsfølelse, at vi værner om kulturarven.

Ligesom vi skal passe på den biologiske mangfoldighed, skal der også tages vare på den kulturelle mangfoldighed, sådan som vi bl.a. finder den inden for bygningskulturen. Hertil kommer, at hensynet til beskæftigelse, uddannelse, økonomi og eksport taler for, at vi gør os umage med at bevare vore fredede og bevaringsværdige bygninger.

I Det Radikale Venstre glæder vi os selvfølgelig over, at embedsmandsudvalget bag rapporten »Fredede og bevaringsværdige bygninger« dokumenterer, at vore fredede bygninger generelt har det godt. Kun 2 pct. af de fredede bygninger er i virkelig dårlig stand, og i modsætning til, hvad nogle åbenbart har troet, står det også nogenlunde til med herregårdene.

Hvad angår de bevaringsværdige bygninger, taler vi om ca. 100.000 bygninger. I forhold til disse bygninger er det først og fremmest kommunerne, som skal tage ansvaret, et ansvar, som vi håber man vil tage en smule mere alvorligt end hidtil. Det kan bl.a. ske ved at styrke inddragelsen af bygningsbevaringsspørgsmål i kommunernes kommune- og lokalplanlægning. Disse planer kan således bruges som grundlag for eventuelle støtteordninger til de bevaringsværdige bygninger.

I Det Radikale Venstre støtter vi, at en del af byfornyelsesmidlerne bruges på dette område, f.eks. gennem oprettelse af lokale bevaringsfonde. I det hele taget er vi meget optaget af, hvordan vi kan styrke det lokale engagement i bevarelsen af vores kulturmiljø, bl.a. gennem forbedret annoncering og dermed øget information.

Jeg vil også opfordre miljøministeren og Miljøministeriet til at inddrage det kulturmiljøbevarende arbejde i Agenda 21-planerne. En række kommuner er for øjeblikket i gang med at udarbejde lokale handlingsplaner med henblik på at se på: Hvad er det, vi vil i vores kommune i det 21. århundrede? Hvad er det for nogle miljømæssige målsætninger, vi har? Netop her er brede befolkningsgrupper inddraget i arbejdet, og derfor ville det være så oplagt, at man også inddrog kulturmiljøområdet i vejledningen til alle de mennesker, der nu sidder og laver Agenda 21-arbejdet.

At bygninger nu kun skal være 50 år, for at de kan fredes, i stedet for som tidligere 100 år, kan vi også tilslutte os. Det samme gælder sammenlægningen af Statens Bygningsfredningsfond med den støtteordning, som er i Miljø- og Energiministeriet. Jeg tror, det vil lette administrationen og sikre, at vi kan få en mere målrettet indsats, end vi hidtil har haft.

Om Enhedslistens beslutningsforslag vil jeg med det samme sige, at vi ikke kan tilslutte os forslaget. Vi mener, at regeringens lovforslag kommer mange af ideerne i Enhedslistens beslutningsforslag i møde. Man kan måske sige, at forskellen er, at dér, hvor vi taler om et »kan«, taler de om et »skal«.

Med hensyn til de forslag, der er på det skattemæssige område, synes jeg, det er værd at overveje, om vi kunne lave om på de regler, vi har i skattelovgivningen, på en sådan måde, at vi sikrede, at når man gør noget for at forbedre de fredede eller bevaringsværdige bygninger, får man skattefradrag eller tilskud, altså at vi begunstiger dem, som gør noget for at passe på vores bygningskultur. Men det må vi vende tilbage til, når vi snakker skattelovgivning.

Lad mig til sidst sige, at vi ikke er færdige med kulturmiljøområdet med de lovforslag, der er fremsat. Jeg vil f.eks. nævne, at der er brug for at gøre meget mere for at bevare og udvikle de håndværksteknikker og de håndværksfag, som er nødvendige for at kunne forestå det bygningsbevarende arbejde.

Desværre kan vi konstatere, at alt for mange af de gamle håndværksfag har det skidt, og det går ud over både det kulturmiljøbevarende arbejde og miljøet i det hele taget. At reparere og vedligeholde eksempelvis de gamle vinduer er langt bedre end smide dem ud til fordel for nye. Men at reparere vinduer kræver meget større kunnen end udskiftning, og den kunnen mangler vi, hvilket går ud over vore overordne-

de miljømæssige målsætninger, nemlig at der skal genbruges og genanvendes mest muligt.

I Det Radikale Venstre er vi meget optaget af netop den problemstilling og vil i samarbejde med kulturministeren, boligministeren og miljøministeren lægge op til en handlingsplan for, hvad vi kan gøre for at udvikle og bevare det gode håndværk. Det drejer sig først og fremmest om, hvordan vi får opbygget nationale og muligvis lokale kompetencecentre i forhold til de gamle håndværk. I den sammenhæng bør der bl.a. tages stilling til fremtiden for Raadvad-Centeret.

Det Radikale Venstre kan tilslutte sig de to lovforslag.

Aage Brusgaard (FP):

Det, vi skal snakke om her, er en sammenkogt ret af to lovforslag fra regeringen og et beslutningsforslag fra Enhedslisten, og det er vel også helt naturligt, at de bliver behandlet sammen, for det er jo sådan, at regeringens politik faktisk er afstukket meget efter Enhedslistens, ikke mindst på miljø- og planlægningsområdet. Det er nok heller ikke nogle forslag, der sådan kan vælte hele Danmark. Det tror jeg faktisk ikke.

Det, jeg mest sætter spørgsmålstegn ved, er, om vi i det hele taget har brug for mere lovgivning på området. Det vil jeg sætte et meget stort spørgsmålstegn ved. Jeg mener ikke, jeg er stødt på konkrete eksempler, hvor man har væltet en bygning, som burde være blevet stående, og jeg har trods alt siddet i kommunalbestyrelse og amtsråd i mange år. Jeg mener egentlig aldrig, vi har haft problemer.

Det er jo sådan, at hver gang kommunen skal lave nye parkeringspladser, vejanlæg osv., vurderer vi altid, hvad der er bevaringsværdigt, og vi undgår at lægge noget dér, hvor der er noget bevaringsværdigt. Jeg mener også, at de fleste kommuner har et bevaringsråd. Det har vi i hvert fald i Morsø Kommune og har haft det i mange, mange år.

Dér, hvor jeg nok føler at det største problem er med væltede bevaringsværdige bygninger, er ikke ude i kommunerne, det er mere hos amterne og staten, og det er, når der skal laves store vejgenemføringer, tunneler og broer. Vi kan bare tage København som eksempel. Her tager man jo bare bulldozerne frem og kører videre, her bliver der ikke taget hensyn til hverken bevaringsværdighed eller andet. Det gør man faktisk ude i kommunerne.

Så er der lovforslag nr. L 167 om regionale faglige kulturmiljøråd. Jeg ved godt, der står, at det er frivilligt for kommunerne, og så kunne jeg selvfølgelig spørge ministeren: Hvorfor så lovgive om det? For det er jo noget, kommunen bare kan gøre uden lov, og det er faktisk noget, som de fleste kommuner har. De kalder det måske noget andet, men de fleste har et fagligt kulturmiljøråd eller -nævn, og jeg mener altså ikke, der er behov for flere nævn eller råd.

Vi ved alle sammen, hvad der sker, når vi nedsætter sådan nogle bureaukrater; det kan være arkitekter, det kan også være politikere, det bliver nok en blanding. Det, der sker, er jo, at de tager på udflugter og ser på bygninger og bor på hoteller og spiser, og det vil sige, at de fleste af pengene – vi kan lige så godt sige tingene, som de er – går til diæter og bureaukrati og fortæring. Sådan er det, hver gang vi nedsætter noget nyt, og jeg mener som sagt, at der ikke er behov for det.

Nu har jeg siddet i en kommunalbestyrelse, og jeg vil egentlig gerne bede ordførerne om at spørge i deres egne kommuner: Er der problemer i kommunen? Vælter man somme tider et hus, der burde være blevet stående? Hvis kommunalpolitikkerne gør det, så lav et læserbrev imod dem og vælt dem ved valget til efteråret. Jeg har ingen eksempler fra Mors på, at man har væltet et hus, som burde være blevet stående.

Derimod er der meget, der rykker i den forkerte retning. Og det er jo typisk: det offentlige giver først med den ene hånd, og så tager det lidt tilbage igen med den anden. Det, jeg tænker på her, er, at vi jo har væltet en del bevaringsværdige huse, men det er sket, fordi det offentlige har sagt, de skulle væltes.

Nu sidder jeg selv i Naturklagenævnet. Der har vi møde hver fjortende dag, og hver eneste gang har vi sager, hvor folk beder om lov til at gøre deres hus i stand. Den sag, man har hørt mest om, er selvfølgelig Krudt-Peters, men jeg kunne nævne hundreder af andre, lignende sager. Der siger myndighederne ofte: Ned med lortet, det er ikke værd at bevare! Hver gang der er en mand, der selv vil bygge, selv vil stå for det, selv vil tage pungen og hænderne op af lommen, så siger man: Nej, uha, det ligger et forkert sted, eller det er alt for sammensunket, osv., og så vender man tommelfingeren nedad. Det går kun igennem, når kulturpaverne kommer rundt i deres kedeldragter eller læderjakker og siger: Uha, her er en bygning, vi skal passe

på; og så betaler det offentlige selvfølgelig. Det skal man tænke på; der er sådan set ikke brug for flere nævn osv.

Der er også lige et eksempel mere, men det vil regeringen helt sikkert heller ikke rette op på: Efter min mening har vi alt for mange slotte og godser her i Danmark, der egentlig står og forfalder, og som har gjort det i 20-30 år. De, der ejer dem, er tvunget til at flytte væk på grund af ejendomsskatter og værdi af egen bolig osv. osv. Vi har også et slot på Mors: Højris. Det har stået tomt i 30 år, tror jeg, ganske enkelt fordi ejerne på grund af ejendomsskat og værdi af egen bolig ikke har råd til at bebo slottet.

Det var bedre, om ministeren tænkte på sådan nogle ting, altså lavede nogle lempelser: Væk med værdi af egen bolig, væk med ejendomsskatter og så måske lidt tilskud til at få kalket osv. Det var det, der skulle til, og ikke alt det her bureaukrati og flere offentlige råd og nævn, som der overhovedet ikke er behov for.

Så står der også et eller andet sted, at alderskriteriet skal nedsættes fra 100 år til 50 år, og det kan heller ikke hidse mig op, for det er jo sådan, at hvis man vil vælte en bygning, der er yngre end 100 år, så er det enten, fordi den er i vejen for en vejregulering, en parkeringsplads, en bro eller sådan noget, eller også er det simpelt hen, fordi det er en dårlig bygning; ellers vælter man jo ikke huse, der er under 100 år gamle, det gør man faktisk ikke.

Jeg mener egentlig, at det med bevaringsværdigheden skal tælle før alderen. For mig er det egentlig lige meget, om en bygning er 10 år eller den er 110 år; hvis den er bevaringsværdig, så skal vi forsøge at bevare den. Men det gør man jo også: Der er ingen, der kunne drømme om at vælte et hus, hvis det er bevaringsværdigt; jeg har aldrig hørt eller set et eksempel.

De ordførere, der har været på talerstolen her før mig, har egentlig kun snakket om den kulturdebat, der tilsyneladende har været for et års tid siden. Ikke én eneste er kommet med et eksempel på et hus eller et slot eller en gård, som burde være blevet stående, men som er væltet, og som det her lovforslag havde kunnet redde. Det håber jeg så at nogen nu vil gøre i en kort bemærkning, eller måske ministeren vil komme med nogle eksempler. Jeg forlanger ikke stribevis af eksempler; bare to-tre stykker ville være meget, meget fint for mig.

Sonja Albrink (CD):

Ved flere tidligere lejligheder har jeg tilsluttet mig initiativer, som styrker bevaringen af dansk bygningskultur og håndværkstraditioner, og jeg kan da også kun glæde mig over de tanker og ideer, som ligger bag disse forslag om en revision af bygningsfredningsloven.

Bygningsfredning og bevaring får et bredere og bredere publikum. På meget kort tid er stemningen vendt, og ønsket om at redde bygninger og bygningsanlæg fra forfald og sikre en ordentlig vedligeholdelse findes i stadig bredere kredse.

Da betænkningen om bevaringen af de danske herregårde kom for 10 år siden, vandt den ikke ret meget gehør i mange kredse. Siden har flere af de brede organisationer med bl.a. Danmarks Naturfredningsforening i spidsen presset på for at få nogle bedre ordninger igennem.

Det er ikke kun de mennesker, som bor eller arbejder i husene, som har glæde af frednings- og bevaringsarbejdet. Det er i lige så høj grad alle os, som holder af at køre en søndagstur rundt i landskabet eller slentre en tur gennem en af vores gamle bykerner, som har glæde af arbejdet. Også turistindustrien har gavn af, at den meget væsentlige del af den danske kulturarv, som ligger i de fine gamle bygninger, bevares, og at de måske endda føres tilbage til deres gamle storhed. Jeg kan derfor som sagt helt tilslutte mig ministerens intentioner, når det med forslaget ønskes at styrke arbejdet med fredede og bevaringsværdige bygninger.

Desværre mener jeg, at ministerens forslag også har en bagside: På området for bygningsfredning sættes aldersgrænsen for fredning ned fra 100 til 50 år. Hele kategorien af bevaringsværdige bygninger opprioriteres. Og der skal afholdes flere udgifter til det lokale frednings- og bevaringsarbejde. Men alligevel er der ikke øgede bevillinger til fredningsarbejdet og tilskuddene til vedligeholdelsesindsatserne. Tværtimod gøres det klart, at de øgede udgifter skal dækkes ind gennem besparelser andre steder. Dér er et misforhold.

Et af forslagens mange positive tiltag er ønsket om at opprioritere Raadvad-Centeret. Der er et stort behov for at bevare de gamle håndværk og et stort behov for et sted, hvor der er mulighed for at uddanne folk og at trække på kunnen, når gamle bygninger skal sættes i stand.

Jeg forstår forslaget som et skulderklap til Raadvad-Centeret, men også her synes jeg, at der mangler penge. Jeg kunne godt tænke mig,

at ministeren ville sige et par ord om, hvordan centeret skal opprioriteres, og hvor eventuelle penge skal komme fra. Da der er så mange forskellige interesser i fredningsarbejderne, må der også være mange forskellige steder at hente penge til dem. Og det er jo så sandt, at mange kilder små gør en stor å, og hvis en håndfuld ministerier hver kan stille med f.eks. 20-30 mio. kr. om året til formålet, kan vi nå meget langt, for større beløb taler vi jo ikke om.

Mange af de fredede og bevaringsværdige bygninger tjener stadig som boliger, og det skal de også blive ved med. Boligministeren har tilkendegivet, at en del af byfornyelsesmidlerne kan øremærkes til fredede og bevaringsværdige bygninger, og det synes jeg også er meget fint. Men pengene skulle også gerne gå til andet end blot en kortlægning af behovet. Pengene skal også kunne bruges til det egentlige vedligeholdelsesarbejde.

Turismens ministerium, Erhvervsministeriet, har en stor interesse i at styrke de fine gamle bygninger som turistattraktioner. Det kan først og fremmest ske ved, at bygningerne holdes i god og fin stand.

Mange af bygningerne ligger i forbindelse med landets herregårde, som stadig fungerer som virksomme landbrugsbedrifter. De fredede driftsbygninger kan imidlertid reelt ikke bruges i den moderne, effektiviserede landbrugsdrift. Landbrugsministeriet kan spytte nogle penge i kassen til at holde driftsudbyttet oppe på et rimeligt niveau.

De fredede bygninger rummer en stor del af Danmarks kulturelle arv. Bygningernes planlægning og indretning siger os meget om, hvordan samfundet har fungeret, og bygningerne rummer en masse håndværk og kunsthåndværk, som skal sikres for fremtiden. Kulturministeriet bør også afsætte en del af sine kulturmidler til bygningsformålene. Det her er en vigtig opgave.

Herudover er der selvfølgelig amterne og kommunerne, som har en interesse i, at lokal miljøerne bevares, og at turisthvervene i området hjælpes på vej.

Der skal mange skuldre til at bære det læs, som miljøministeren lægger op til bliver endnu tungere end hidtil, og hvis opgaven skal løses, er det nødvendigt, at vi finder nogle penge til at hjælpe på vej, særlig til de få procent af bygningerne, som er i meget dårlig stand.

Det styrkede lokale engagement i bygningsfredningen har sin parallel til naturfredning,

hvor vi jo også har en privat forening med kompetence til at rejse en fredningssag. Denne ordning har fungeret fint, og lad os håbe, at det også vil være tilfældet på bygningsfredningsområdet.

Før ministeren udpeger den forening eller måske de foreninger, som skal have ret til at rejse fredningssag, mener jeg at ministeren bør drøfte spørgsmålet med Folketingets partier, så der kan opnås bred enighed om, hvilken forening retten skal gives til, og jeg kunne da også godt tænke mig at høre, om ministeren allerede i dag vil give et bud på, hvilken forening eller hvilke foreninger ministeren har i tankerne.

En styrkelse af bygningsbevaringen er en sag, som jeg har stor sympati for, og som sagt kan CD derfor støtte ministerens forslag, men der er en række spørgsmål, særlig omkring økonomien, som jeg mener vi må have op under udvalgsbehandlingen.

Om Enhedslistens forslag skal jeg begrænse mig til at sige, at CD ikke kan gå ind for dette. Flere af tankerne er gode nok, men udmøntningen, som blandt andet indebærer flere lokale folkeafstemninger og ikke mindst ændrede skatte- og tilskudsregler, som kun vil indføre et endnu mere tungt administrativt system, ligger langt fra CD's ønsker.

Ole Donner (DF):

Jeg skal som ordfører for Dansk Folkeparti starte med ministerens lovforslag nr. L 167, forslag til lov om regionale faglige naturmiljøråd.

Det er en lovgivning, som vi i Dansk Folkeparti anser for overflødig, idet det jo alligevel bliver frivilligt og kommunerne udmærket selv kunne oprette disse råd, hvis de fandt det nødvendigt.

Med hensyn til Enhedslistens beslutningsforslag nr. B 92, som jo indeholder en del af det samme, kan jeg sige, at det kan vi heller ikke støtte.

Der er ting i Enhedslistens forslag, som vi støtter meget, for eksempel forslaget om flere folkeafstemninger – det ville jo være fint, hvis vi kunne blive enige om det, for så kunne vi jo også sende udlændingeløven og flygtningespørgsmål og sådan noget til afstemning, og det går vi selvfølgelig ind for – men vi kan ikke støtte selve tankegangen i Enhedslistens forslag, for vi synes, man tager for lidt hensyn til ejerne af de ejendomme, som man taler om at bevare eller frede.

Og med hensyn til ministerens lovforslag nr. L 166, ja, så er der visse ting, vi kan gå ind for. Blandt andet synes vi, det er helt i orden, at aldersgrænsen på 100 år bliver sat ned til 50 år. I Dansk Folkeparti er vi meget optaget af at være med til at beskytte og bevare den danske kulturarv, og dermed er vi også interesserede i at bevare bygninger, både i fredningen og i selve bevaringen.

Men vi mener, at man også med den nuværende lovgivning har visse muligheder omkring ekspropriation, og man kunne også lave nogle aftaler. Vi mener, at det, der lægges op til, er for bureaukratisk, og som lovforslaget foreligger i dag, kan vi i hvert fald ikke støtte det.

Vi mener, at man i nogle tilfælde mishandler ejerne af disse ejendomme. Der går årevis, hvor de ikke kan få en afgørelse af, om de skal fredes eller de ikke skal fredes, og om der skal betales erstatning eller der ikke skal betales erstatning, og det synes vi kunne klares på en smidigere måde, end der lægges op til her.

Jeg har som viceborgmester i Frederiksværk Kommune været med til at bevare en lang række bygninger, både arbejderboliger og fabriksbygninger. Det er noget, man i mange kommunalbestyrelser finder ud af i stor enighed vil være en god idé, og derfor tror jeg, man skulle tænke på, om man ikke kunne bruge den eksisterende lovgivning på en lidt anden måde eller i hvert fald ændre den sådan, at de, der ejer bygningerne, får flere rettigheder, end de har i dag.

Hvis der ikke bliver ændret på lovforslag nr. L 166, kan vi altså ikke støtte det.

Bent Hindrup Andersen (EL):

Allerførst vil jeg sige, at årsagen til, at vi har fremsat beslutningsforslaget, jo er, at vi mener, at især de 300.000 bevaringsværdige bygninger – når man kigger på billedet af kulturmiljøet med både de fredede og de bevaringsværdige bygninger – trænger til et løft i beskyttelsen.

Dermed være ikke sagt, at vi ikke også synes, at der skal ske noget for de fredede bygninger, men dér er vi meget tilfredse med den måde, som det er grebet an på i regeringens forslag.

Jeg er også meget tilfreds med ministerens kommentar til vores beslutningsforslag.

Jeg er enig med ministeren i, at det netop er befolkningen, der har vist sig at være dem, der sætter sig i bevægelse, når noget af vores kulturmiljø sættes over styr. Derfor har det også ligget os meget på sinde at give befolkningen

væsentligt bedre vilkår og også at lægge nogle flere sluser ind, der skal virke, når man vil nedrive bevaringsværdige bygninger, som indgår som en del af vores kulturmiljø.

Derfor har vi foreslået, at der skal være et pålæg om, at der skal udarbejdes alternative forslag. Det er jo sådan i dag ifølge planloven, at man kan udarbejde en lokalplan og i medfør af den plan nedrive en eksisterende bevaringsværdig bygning.

Der skal altså udarbejdes en lokalplan. Det vil sige, at beboerne har en chance for at ytre sig i forhold til lokalplanen.

Men det har vist sig bl.a. i et tilfælde i Horsens, at det ikke var helt nok. Der havde man siden 1992 stået imod Alm. Brands forsøg på at spekulere i en bevaringsværdig bygning. Men da det kom til stykket, bøjede byrådet sig så her i 1996; der skulle 8.000 underskrifter til ud af de dér nogle og trediv tusinde, der deltager i folketingsvalgene i Horsens. Der skulle 8.000 underskrifter til, før byrådet ændrede sin opfattelse.

Vi mener, at det vil være rimeligt på den baggrund at sikre nogle rettigheder i forhold til, at beboerne kan gribe ind, f.eks. at der skal en eller anden procentdel underskrifter til, for at man kan kræve en lokalafstemning om forslaget.

Nu håber jeg, sagen ender lykkeligt derovre, men samtidig har den jo også været anledning til, at vi mener, at man for det første skal kunne lægge nogle realistiske alternativer på bordet. Det vil sige, at der skal udarbejdes en bevarende lokalplan, hvis man vil rive en bevaringsværdig bygning ned, så der bliver et reelt alternativ for befolkningen at tage stilling til.

Jeg kan forstå, at ministeren deler synspunktet, men synes, at det er for vidtgående. Jeg forstår, at ministeren gerne vil diskutere det under udvalgsarbejdet, og jeg synes også, at det vil være meget tilfredsstillende, hvis det f.eks. kunne give sig udtryk i en meget præcis vejledning, hvis man kan sige det på den måde, i forbindelse med lovgivningen, i hvordan man forholder sig til netop de her to forhold. Det synes jeg var meget positivt.

For det andet drejer det sig om at gribe ind over for bevaringsværdige værdiers forfald, og det er et ømt spørgsmål, for det er jo et spørgsmål om at gribe ind i den private ejendomsret. Ikke desto mindre mener jeg sådan set, at netop de kulturelle værdier egentlig er et samfundseje, for det er en del af vores alle sammens kulturmiljø.

Derfor mener jeg, det burde være berettiget, at man greb ind over for det. Lige så vel som man kan frede en bygning og fastlægge nogle retrningslinjer for det, kan man selvfølgelig også lave en lovgivning, der siger, at når der er tale om bevaringsværdige værdier, har man altså ikke de rettigheder, som man tidligere har haft, til at disponere over sin egen bygning.

Men det er, kan jeg forstå, noget af en hård nyser. Jeg vil i hvert fald foreslå, at man også overvejer under udvalgsarbejdet, om det ikke som et minimum kunne knyttes til vilkårene, hvis man fik offentlig støtte. Jeg synes, det kunne være et skridt på vejen, hvis man siger, at i den udstrækning man får støtte af f.eks. Bevaringsfonden eller af det, den nu kommer til at hedde i den nye lov – puljer, eller hvad det nu bliver til – at når man modtager offentlig støtte til det, ja, så er en del af vilkåret bl.a. også, at man er forpligtet til at bevare de bevaringsværdige forhold, der i øvrigt er i bygningen.

Jeg synes, det vil være rimeligt, når det offentlige går ind og finansierer det, at man så også sikrer ikke blot lige den del, man finansierer, men hele den bevaringsværdige værdi, der ligger i bygningen, og at det også forudsættes, at kommunen får en ret til at gribe ind over for den. For ellers gælder jo, som det er i dag, og som der henvises til i bygningsreglementet, politivedtægten.

Og jeg mener, at Miljø- og Planlægningsudvalget på turen til Horsens så, hvad det betød for det lille bageri, hvor kommunen, selv om den gerne ville gribe ind over for en bygning, ingen mulighed havde for det; man lod den bare bevidst forfalde. Man kan først gribe ind, når det er politivedtægten, der giver hjemmel til det, når der er fare for liv og lemmer. Og det mener jeg er en risikabel måde, et alt, alt for lavt niveau at lægge, når det drejer sig om kulturmiljøerne.

Men jeg håber, at man under udvalgsarbejdet f.eks. kan finde ud af en måde at knytte det til fondene eller støtten på.

Med hensyn til kommuneatlas vil jeg gerne sige, at en stor støtte også i en lokal kamp i forhold til en lokal myndighed for at bevare en bevaringsværdig bygning er, at den har fået stemplet bevaringsværdig.

Og dér synes jeg, det stadig væk er vigtigt, at det er staten, der går ind og laver det, i et samarbejde selvfølgelig med den lokale tekniske forvaltning, men at staten har et stort ord at skulle have sagt. Hvis det alene var et kommunalt anliggende, kunne man godt forestille sig,

at nogle af de bygninger, som egentlig var bevaringsværdige, men som lå på nogle strategiske steder, hvor man godt kunne tænke sig et eller andet prestigebyggeri, ikke fik stemplet bevaringsværdig.

Derfor synes jeg, det er vigtigt at få det gjort som en obligatorisk ting, at man laver det. Jeg forstod på ministeren, at man i hvert fald gerne vil gøre alt for at fremme det og måske også finde nogle af pengene ved at sige, at kommunerne skal være med til at betale det selv.

Og så mener jeg, at hvis man har lavet et kommuneatlas, bør det også være det atlas, der er grundlag for en eventuel lokalplan og kommuneplan, hvor man laver de bevarende lokalplaner.

Så har vi også nævnt – hvis man nu skal gemme det med skatten til sidst; det er nok meget klogt, tror jeg, for det er det, der er mest blæst omkring – at vedrørende de kommunale bevaringsråd og de regionale kulturmiljøråd er vi også meget glade for ministeren; det var jo ministerens egen idé, som vi jo sådan set bare har villet sikre, og som ministeren kom med under kulturmiljøredegørelsen.

Vi synes, det er en god ting, at man kan få en saglig hjælp; det vil også være en god hjælp for mange beboere og enkeltpersoner, men også folk, der gerne vil finde ud af, hvordan de kan te sig i forhold til deres egen bevaringsværdige bygning.

Vi så sådan set gerne, at det havde en vis vægt i forhold til en kommunalbestyrelse. Jeg kan godt se, at det har det, i det øjeblik den er sammensat fagligt, sådan som der er lagt op til fra ministerens side, men vi kunne godt tænke os, at man i hvert fald også i vejledningen måske sagde nogle ord om, at man næsten opfatter det som en ankeinstans, hvad vi gerne så det var, men at man i hvert fald i en vejledning omkring lovgivningen kunne præcisere, at man synes, at som hovedregel burde kommunerne følge de udsagn, der kom fra et sådant råd.

Så så vi selvfølgelig også gerne – og det svarede ministeren jo også positivt på – at man inddrog den økologiske vurdering som en del af bevaringsværdien. Det mener jeg er et ekstra kriterium, som også er nævnt i kulturmiljøredegørelsen, og det håber jeg også kommer med og bliver fastsat som en del af det, der skal være grundlag for udarbejdelse af kommuneatlas fremover.

Endelig har vi – som nogle organisationer også har gjort det – foreslået, at man skulle gen-

indføre A- og B-fredningen, og det gør vi, fordi vi godt kunne forestille os, at B-fredningen måske var sådan en mellemting mellem en statslig og en kommunal aftale. Men igen, jeg opfatter det her sådan, at staten i mange tilfælde gerne vil have et højt bevaringsniveau, og at man i nogle af de kommunale byråd gerne vil have et højt bevaringsniveau. Derfor mener jeg også, at i og med at man tog det nye niveau ind, så ville nogle af de bevaringsværdige bygninger komme et trin højere op.

Det kunne godt være, at kommunen i sidste ende måske skulle have en afgørende indflydelse på, hvilke bygninger der bliver optaget på B-listen, men altså, at det var en slags, hvad skal man sige, udpegning af nogle af de særlig bevaringsværdige bygninger, som man ikke kunne give tilladelse til nedrivning af ved en normal procedure, ved blot at lave en lokalplan. Det var det, der var hensigten med det. Det mødte ikke så stor en velvilje, men jeg vil under udvalgsarbejdet prøve at argumentere for og overbevise om, at man i hvert fald ser på, hvor langt vi kan komme i den retning.

Så er det kort om skatterne: Der kan jeg sige, at grunden til, at vi foreslår det, er, at vi meget hellere ser, at man giver tilskud til de konkrete bygningsarbejder, og bygningsfondene skal efter vores opfattelse være meget, meget større. Vi har foreslået 100 mio. kr., og vi vil gerne være med til at hjælpe ministeren med at finde midler også andre steder end hos boligministeren, hvor jeg kan forstå at det er et beløb i størrelsesordenen 50 mio. kr. der måske kan komme på tale, 50-60, afhængig af hvor flink boligministeren er. Men vi vil gerne være med til at finde midler i andre ministerier også.

(Kort bemærkning).

Lis Greibe (S):

Ganske kort til hr. Bent Hindrup Andersen om nogle ganske få af de forslag, der ligger i beslutningsforslag nr. B 92:

Angående det med at skulle komme med forskellige løsningsmodeller i en lokalplan, så er det jo altså sådan, at kommunerne allerede nu kan udarbejde flere forslag, og det, der måske kan undre mig, når Enhedslisten foreslår, at det skal pålægges kommunerne at fremlægge det, er, at jeg mener i hvert fald ikke personlig, at man får det allerstørste borgerengagement ved, at borgerne skal forholde sig til nogle forskellige forslag og sige: Vi vil have det, eller vi vil have det.

Jeg tror egentlig, man vil få et meget bedre borgerengagement frem i forbindelse med en høring – den kan i sig selv være langt mere igangsættende – eller det kan også være et borgermøde, men det kan i hvert fald ofte være de steder, der kommer masser af gode, spændende forslag på bordet fra borgerne selv.

Omkring folkeafstemninger er det jo sådan, at kommunerne kan lave vejledende folkeafstemninger som sådan. Men jeg synes, det kan være lidt farligt, hvis man skal begynde at lave folkeafstemninger om nedrivning af bygninger, for jeg synes ikke altid, man kan tilgodese de saglige hensyn, der kan være. Stemningen for eller imod kan let blive alt for følelsesbetonet og kan egentlig ikke give et reelt indtryk af, hvad der som helhed kan tjene en by bedst.

Og så har vi jo altså repræsentativt demokrati i Danmark. Og medierne, de lokale medier, skal sandelig nok også være med til at styre tingene.

(Kort bemærkning).

Bent Hindrup Andersen (EL):

Jeg vil gerne gøre opmærksom – eller henlede fru Lis Greibes opmærksomhed på, at det ikke er en idé, jeg har fået. Det er vores miljøministers idé fra 1970'erne om alternativerne. Og jeg vil gerne sige, at det er en ganske god idé, f.eks. i sådan et konkret tilfælde, hvor der udkommer en lokalplan, som indebærer en nedrivning. Nu er der en konkret sag, som udvalget også har været ovre at se på i Horsens, en hjørneejendom; dér er jeg ikke et sekund i tvivl om, at hvis der var udarbejdet en alternativ plan, som var en bevarende lokalplan, som bevarede hele karreen, også de huse, der lå længere oppe i Kattesund, og at det var bearbejdet på samme niveau, som den anden plan var, så havde befolkningen haft et endnu bedre grundlag for at tage stilling.

Det kan egentlig godt være, hvis den havde været gennemarbejdet helt, at kommunen så havde fundet ud af, at man ikke skulle have fremsat forslaget. Så jeg er ganske sikker på, at det er en god ting for en lokal bevægelse for bevarelse, at der er et alternativ.

Endelig vil jeg sige om afstemningerne: Jamen det, det går ud på her, er jo, at det er en uigenkaldelig handling, når man river en hjørneejendom ned, og dér vil jeg hellere lade tvivlen komme hjørneejendommen til gode.

Jeg kunne forstå, at fru Lis Greibe er lidt nervøs for, at man laver en lovgivning, der alt for meget sikrer de bevaringsværdige bygninger. Det må så være en diskussion, jeg synes at man skulle tage internt i Socialdemokratiet.

Miljø- og energiministeren (Svend Auken): Jeg er overordentlig tilfreds med forløbet af debatten om de tre forslag her i dag. Jeg har allerede udtalt mig om min holdning til Enhedslistens forslag. Jeg er enig med hr. Hindrup Andersen om, at det er muligt at bruge vejledninger et meget langt stykke af vejen til at opnå nogle af de mål, der er nævnt i partiets forslag.

Hvad angår regeringens to lovforslag, vil jeg gerne sige tak til ordførerne for gode og konstruktive indlæg. Selv de mest kritiske havde støtte til en række af forslagene i regeringens lovforslag, og det synes jeg jeg gerne vil kvittere for og sige tak for.

Som jeg kunne notere mig – men der kan selvfølgelig være smuttet nuancer – er der klare, markante flertal bag samtlige de enkeltforslag, der er stillet fra regeringens side. Og det vil være min bestræbelse undervejs i udvalgsarbejdet at samle så bredt et flertal som muligt om de to forslag, for hvis det skal lykkes at opfylde ambitionen, som jeg har lanceret på regeringens vegne, og som mange i den offentlige debat har givet støtte til: at få kulturmiljøet placeret som miljøpolitikens tredje ben, tredje dimension ved siden af miljøbeskyttelsen og naturbeskyttelsen, så tror jeg det er meget vigtigt, at et så bredt flertal som muligt fastlægger retningslinjerne. Jeg tror også, det er vigtigt i relation til kommunernes arbejde med denne sag.

Jeg vil nødig gå ind i de enkelte spørgsmål på nuværende tidspunkt. Så vidt jeg kan se, er der ikke noget enkeltspørgsmål, vi ikke kan løse undervejs. Jeg vil gerne understrege, at det nok bliver nødvendigt på nogle områder med lidt yderligere midler, og hvis hr. Hindrup Andersen har ret i, at vi ligefrem kan finde mange midler i andre ministerier uden at krænke indgåede finanslovsaftaler eller uden at komme i konflikt med straffelovens almindelige bestemmelser eller krænke overordnede økonomiske principper, så er jeg selvfølgelig meget, meget glad for sådanne bidrag.

Jeg synes dog, at jeg vil glæde mig over, at boligministeren har leveret så markant et bidrag, som han har, i forbindelse med bevaringsarbejdet ude i de enkelte kommuner. Denne sammenkobling af byfornyelsesmidler og bevaringsarbejde er for mig at se utrolig positiv.

Men ellers tror jeg, at vi skal være indstillet på, at mange af disse store opgaver skal klares med små midler, og det vil sige, at vi skal prioritere, så godt vi nu kan, og vi skal engagere så mange lokale kræfter som muligt, og vi skal

prøve at se, om også vores centrale støtteordninger kan gøres mere effektive.

Alt i alt vil jeg gerne sige tak til ordførerne for de positive indlæg her i dag og glæder mig til udvalgsarbejdet. Jeg håber, at vi bliver færdige til sommer, og at vi bliver færdige i bred enighed om noget, der er endnu stærkere, endnu mere konstruktivt, endnu mere perspektivrigt end det, regeringen har foreslået.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (for forslaget til folketingsbeslutnings vedkommende anden (sidste)) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Henning Grove):

Jeg foreslår, at lovforslagene og forslaget til folketingsbeslutning henvises til Miljø- og Planlægningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden

Anden næstformand (Henning Grove):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af Folketinget Erling Olsen (S), Ivar Hansen (V), Henning Grove (KF), Margrete Auken (SF) og Elisabeth Arnold (RV) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af forretningsordenen for Folketinget. (Beslutningsforslag nr. B 108)

Medlem af Folketinget Henrik Dam Kristensen har meddelt mig, at han på grund af udsendelse i offentligt erhverv ikke vil kunne give møde i Tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder

om orlov, jf. Folketingets forretningsordens § 41, stk. 3, litra d, fra og med den 3. april 1997 og om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Jeg skal fastsætte et nyt møde til i dag, torsdag den 20. marts 1997, kl. 19.00 med følgende dagsorden: (Se indledningen til næste møde).

Mødet hævet kl. 18.48
